

בית משפט לעניני משפחה בתל אביב - יפו

21 דצמ 2020
32602-09-20

פס"ד בערעור משיב על החלטת רשמת הוצל"פ בעניין חוב במזונות

ארז שני

השופט

צ. פ.
ע"י עו"ד דוד מססה

המערער

- נגד -

א.מ.
ע"י עו"ד אליהו סלמאסי

המשיבה

פסק דין

לפניי ערעור על החלטת כבוד רשמת הוצאה לפועל, גברת מירלה אהרון-ביננפלד (להלן: "כבוד הרשמת/הרשמת"), כאשר היא למעשה שתי החלטות משורשרות אשר ניתנו ביום 24.06.2020 וביום 04.08.2020 בתיק הוצאה לפועל שפרטיו בהודעת הערעור.

החויב במזונות שני ילדיהם של הצדדים בא אל העולם ביום 2001.x.x, כאשר ביום 28.08.2003 נפתח תיק הוצאה לפועל.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

מספר לי בא כוח המשיבה ואני מאמין, כי החוב "תפח" והגיע לסך 300,000 ₪ (כולל ריבית פיגורים) והוא עומד כיום על סך 200,000 ₪ ויותר, כולל ריביות וכי למעשה הקרן, על פני כל השנים, אינה אלא סך של כ- 60,000 ₪.

אומר לי בהגינותו בא כוח המשיבה כי סכומים מסוימים "בתחילת הדרך" גבתה המשיבה מן המוסד לביטוח לאומי – אין עורר כי בגין סכומים אלה לא ביצעה היא הקטנת קרן.

גם אין עורר כי מיום 28.08.2003 ואולי זמן מה לאחר מכן, ועד ליום 05.09.2019 לא פעלה המשיבה דבר בתיק ומכאן הטענה המרכזית שבערעור – לפיה היה צריך תיק הוצאה לפועל להיסגר והמשיבה לא זכאית היתה לגבות דבר, טרם קבלת אישורו של בית המשפט לכך – הכל על-פי סעיף 11(ב) לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות).

המערער סומך ידו גם על תקנה 126 לתקנות הוצאה לפועל ואין ויכוח כי לשכת הוצאה לפועל לא פעלה על-פי האמור בתקנה: לא ניתנה הודעה למשיבה ליתן טעם מדוע לא ייסגר התיק ולמעשה "נח לו על המדף" תיק הוצאה לפועל ו"צבר אבק".

בין השאר סמך המערער ידו על פסק דינה של כבוד השופטת י. שטופמן [ע"א (ת"א) 2836/03]. שם קבעה כבוד השופטת י. שטופמן כי תיק הוצאה לפועל אינו יכול לשמש "תכנית חיסכון" לזוכה לעת בא יעלה רצון מלפניה להפעיל את ההליכים.

אכן וכפי שראינו את ההבדל בין סכומי הקרן לבין סכומי הריבית, מדובר ב"תכנית חיסכון" אשר הביאה את החוב בשיאו לכפל חמש מן הקרן.

אין עורר כי הרשמת סירבה לסגור את תיק הוצאה לפועל והחלה לנקוט הליכים.

ליבת החלטתה של כבוד הרשמת הנכבדה היא בהחלטה מיום 18.06.2020 – החלטה, כפי שאומר בא כוח המשיבה ובצדק, ארוכה ומפורטת.

אקדים ואומר, כי בסיסו של הדין הישראלי הוא במניעת עיוות דין בבחינת מצב מובהק שיש להתערב בו, אם צריך גם בהתעלמות מן המועדים, אם צריך גם על דרך משפט אזרחי חוזר ולמעשה כמעט ולא יהא לך עיוות דין מובהק יותר מאשר התעלמות מהוראת המחוקק או התעלמות מ"פירמידת הסמכויות" המשפטית.

המדרג המשפטי אומר כי בית המשפט לענייני משפחה הינו ערכאת הערעור על כבוד הרשמת.

זו האחרונה אמורה לכוון עצמה לפסיקות הערכאות שמעליה ובכלל זאת בית-המשפט המחוזי ובית המשפט המחוזי כפוף אל בית-המשפט העליון, המיישם את חוקי הכנסת.

אלא שכבוד הרשמת בחרה לומר כי מבחינתה, כל עוד קיימת הלכה של בית-המשפט העליון וגם אם זו בת 30, 40 או 50 שנה, אין זה משנה מה פסקו ערכאות נמוכות יותר לאחר מכן, גם כשהשתנו הנסיבות והמחוקק חוקק, למשל את חוק כבוד יסוד האדם וחירותו.

במילים אחרות: רשמת ההוצאה לפועל הודיעה כי מבחינה משפטית היא כפופה לבית המשפט העליון בלבד ועד שזה האחרון לא יטרח וישנה פסיקותיו – אין זה משנה מה עושה המערכת המשפטית.

מדובר אפוא, כפי שהסברתי, בחשש לעיוות דין.

בעוד ימים ספורים ייכנסו לתוקפן תקנות אשר הותקנו עוד בשנת 2018.

כבר בראשיתן של התקנות (בפרק עקרונות היסוד) אמר מחוקק המשנה, בהסתמכו על חוק יסוד כבוד האדם וחירותו משנת 1982, כי תפקידו של טריבונל שיפוטי העוסק בהליכים אזרחיים הוא למנוע שרירותיות, ליצור ודאות דינית ולהגשים את העקרונות החוקתיים העומדים ביסודו של הליך שיפוטי ראוי והוגן, גם להשיג תוצאה נכונה ופתרון צודק.

אל יספר לי איש כי הצדדים שלפניי ובכלל זאת המערער, אינם רשאים להסתמך גם על הוראת המחוקק בסעיף 11(ב) לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), לפיה מזונות אשר לא החלו שנתיים בגבייתם צריכים לרשות בית-המשפט כדי לגבות אותם והרשות ניתנת, לפעמים.

אל יספר לי איש כי הצדדים שלפניי לא היו רשאים להסתמך על פסיקתם של מרבית הרשמים בלשכת ההוצאה לפועל, השולחים את מי שלא החל לגבות משך שנתיים, לבקש רשות מבית-המשפט.

אל יספר לי איש כי הצדדים לא היו רשאים להסתמך על תקנה 125 לתקנות לשכת ההוצאה לפועל וכן על פסיקות בית-המשפט כפי שפורסמו בעניין זה, כפעם בפעם.

מספרת הרשמת הנכבדה בהחלטתה כי עד שנת 2011 בוצעו פעולות בתיק.

אלא שהתיק חדל מלפעול בחודש יולי 2011 – לאמור, לפחות 8 שנים חלפו עד שביקשה המשיבה לחדש הליכים בתיק. בזמן זה "תפח" החוב ב- 200,000 ₪ נוספים ויותר.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

הרשמת הנכבדה אזכרה כבר בעמוד 2 להחלטתה את סעיף 11(ב) לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), גם את הטענה כי קיימת גביה המחייבת הפחתת קרן, דרך המוסד לביטוח לאומי.

אלא שמטעם כלשהו לא רק שהרשמת הנכבדה לא ביקשה מהמשיבה לספר כמה גבתה היא מן הביטוח הלאומי (ואין זה משנה אם רב אם מעט), אלא שהיא הודיעה כי על החייב להגיש "טענת פרעתי" ולחפש בעצמו את המידע.

סבור אני כי זוכה המסכים כי גבה על חשבון חוב המזונות, עליו הנטל לטעון ולהוכיח כמה גבה, גם להקטין את הקרן. כך גם אומר, בהגינותו, בא כוח המשיבה.

בעמוד 3 להחלטתה הפנתה כבוד הרשמת להוראות סעיף 11(ב) לחוק וסקרה את הפסיקה, ראשיתה בשנת 1959.

בכל הכבוד ויש הרבה כבוד – פסיקות אשר גילן הגיע ל- 40 שנה ויותר, שהרי כבוד הרשמת אף מצטטת פסיקה משנות ה- 70 ואפילו משנות ה- 80, הן פחות רלוונטיות לענייננו.

על כולנו מקובל כי פסק דין של בית-המשפט העליון גובר על כל מעשה משפטי אחר, זולת אם קבע המחוקק הוראת חוק אחרת.

והנה, בשנת 1992 "נפל דבר" והוחק חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

כבר בסמוך לאחר חקיקת החוק נשא נשיא בית-המשפט העליון, כבוד השופט אהרון ברק (כתוארו דאז) הרצאה בפקולטה למשפטים בבר אילן – הרצאה אשר פורסמה לכל.

אמר כבוד השופט ברק, בין השאר, כי חוק היסוד מגלם בתוכו בדיוק את אשר מגלמות גם התקנות החדשות – זאת אומרת, הזכות לדין נאות והוגן וכן הזכות שלא להיות מופלה.

אומר אני, הקטן, את שאמרו טובים ממני ועוד מעט אצטט – כי מצב בו יכול מי שאינו יהודי לטעון כי צריך רשות מבית-המשפט וכי חייב יהודי ניתן לגבות כנגדו חוב בן עשרות שנים – הוא הפליה בעליל והנוגדת את חוק היסוד.

כבוד הרשמת הגיעה למסקנה שפסיקה אשר ניתנה טרם חקיקת חוק היסוד מאפשרת לה לומר כי סעיף 11(ב) אינו חל על יהודים ומשכך, יכולה זוכה להמשיך ולצבור חובות כטוב בעיניה, על הריביות הנהוגות בלשכת הוצאה לפועל, משל לא היה סעיף 11(ב) לעניין יהודים אלא "אות מתה".

אכן נכון שבשנות ה-90 (שמה אומר עד אמצען) היתה התלבטות לעניין סעיף 11(ב).

אלא שבאמצע שנות ה-90 החלה להיות מורגשת בארץ יותר ויותר משקלה של העליה מרוסיה גם הריבוי הטבעי אשר חל בארץ.

במילים אחרות: נוצרו קבוצות אוכלוסיה רבות אשר יכולים היו "ליהנות" מסעיף 11(ב) ואילו היהודים, כמובנו של מושג זה על-ידי "דבר המלך במועצתו", נותרו עם הקיפוח.

כותבת הרשמת בעמוד 7 להחלטתה: "אמנם פסיקותיו של בית-המשפט העליון ניתנו טרם חקיקת חוקי היסוד וטרם גלי העליה המבורכים ... אשר על כן עם שינוי המציאות החברתית ניכר הצורך בשימוש בסעיף חוק זה (11ב)".

משם התקדמה הרשמת הנכבדה אל פסק דינו של כבוד השופט ש. שוחט, בתמ"ש 79052/98 והיא אף ציינה כי בתמ"ש (נצרת) 6929-04-13 וכן בערעור נוסף – ע"ר (ירושלים) 25892-01-15 כבר התקבלה הגישה כי סעיף 11(ב) חל אף על יהודים.

והנה, בעמוד 8, סעיף 8 להחלטה הובאה מפי כבוד הרשמת שורה האומרת כך: "על אף דברי הטעם שניתנו בפסקי הדין וההחלטות האמורות, כל עוד לא שינה בית-המשפט העליון את ההלכה – כפופה אני להלכת בית-המשפט העליון" – משמע, לא משנה מה יעשו בתי המשפט המחוזיים או בתי המשפט למשפחה – פסיקותיהם אינן חלות על רשמי הוצאה לפועל, אשר מכירים אך ורק את הלכות בית-המשפט העליון ואין בלתו.

אלא שאם כבר עוסקים אנו בכבוד השופט ש. שוחט, הייתי מצפה מכבוד הרשמת (אשר ציטטה פסקי דין עד שנת 1998 או עד שנת 2001) לעיין, למשל, בפסק דינו של בית-המשפט המחוזי ברמ"ש (ת"א) 34024-01-13. שם כבוד השופט ש. שוחט קבע במפורש כי סעיף 11(ב) חל גם חל על יהודים וכי הסיבה היחידה שאותו ערעור לא עסק בו, היה העדר הטענה על-ידי הצדדים.

באותו ע"ר (ירושלים) 25892-01-15, בהיותו הליך מחייב – כפרה כבוד הרשמת.

כבוד השופט כץ, בהפנותו לרמ"ש 13-01-34024, לעמ"ש (מרכז) 13-07-9560 וכן בקוראו את אותן הלכות של בית-המשפט המחוזי, קבע כי מאז חוקק חוק יסוד כבוד האדם וחירותו ומשאין הלכה חד משמעית מבית מדרשו של בית-המשפט העליון, אין מקום להגיע אל תוצאות משפטיות שונות כתלות בדתם של בני הזוג.

במילים אחרות: אני, כשפסקי הדין של בית-המשפט המחוזי מנחים אותי ואין באמת הבדל רב בין מנחה לבין מחייב, כפוף לאותן פסיקות – אך רשמת ההוצאה לפועל היא, לשיטתה, פטורה מהן משל היו אלה אין ואפס.

למשל, פסק-הדין אשר ניתן על-ידי כבוד סגן הנשיא, השופט זגורי בתיק (נצרת) 13-04-6929, גם הוא היה לנגד עיני כבוד הרשמת. אך כאמור, זו האחרונה סברה כי אין היא צריכה להתייחס להלכות בתי-המשפט לענייני משפחה או להלכות בית-המשפט המחוזי ודי לה בהלכה נוסנה של בית המשפט העליון, כאשר בתי המשפט המחוזיים פירשוה אחרת. לטעמי, הדעת אינה סובלת תוצאה כגון דא.

בלתי סביר בעיניי כי בתי המשפט המחוזיים יאמרו דבר, בתי המשפט למשפחה יחזיקו אחריהם, כפי המצווה, ואז רשם ההוצאה לפועל ייטול לעצמו את החירות להתעלם.

כבוד השופט כץ אף טרח והביא את ההלכה אשר נקבעה בבג"צ 5394/92, שם נאמר כי חוק היסוד הוא, בעצם, עיקרון "על-חוקי" וכי יש ליישם את עיקרון השוויון כ"כלי" מרכזי. פסיקתו של כבוד השופט כץ הפכה חלוטה, באומרו בריש גלי כי סעיף 11(ב) חל על כל אזרחי המדינה.

גם אני, הקטן, אגב ע"א (ת"א) 19-02-24222 קבעתי במפורש כי סעיף 11(ב) לא רק חל על כולם, אלא שהנטל הוא על הזוכה לפעול ולבקש את הרשות.

ביום 11.02.2020 ואגב עמ"ש (ת"א) 19-05-17308 כתב סגן הנשיא, כבוד השופט ש. שוחט כי יש להשיב תיק אל בית המשפט קמא לשם בחינת הראיות, לדיון בבקשת רשות ערעור על-פי סעיף 11(ב).

שני הצדדים יהודים, בעצם אין כיום בפסיקה כל מחלוקת כי סעיף 11(ב) חל על כולם.

כאן הזמן "להסיר מן השולחן" גם אבחנה מלאכותית – בין אי גביית מזונות על דרך אי פתיחת תיק הוצאה לפועל לבין פתיחת תיק הוצאה לפועל וזניחתו בשלב כלשהו.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

לשון החוק כי מזונות אשר לא הוחל בגבייתם בשל הפסקת פעילות כשמה כן היא.
אי גביה עד גבול של שנתיים אין בה שום בעיה. מעבר לגבול של שנתיים קיים הצורך ליטול רשות מבית- המשפט והדברים עולים בקנה אחד גם עם תקנה 126 אשר ציטטתי לעיל.

מדובר גם בפן של עיקרון סופיות הדין.
תיק הוצאה לפועל אינו "כלי" להתעמרות – לא מצד החייב כלפי הזוכה ולא מצד הזוכה כלפי החייב.
צריך אדם לדעת מתי יש סוף לדברים.

אין ויכוח כי גם כאן בגרו הילדים זה מכבר ותיק ההוצאה לפועל בעניין המזונות, לשיטתה של כבוד הרשמת, יכול להימשך לנצח.

אולי צודקת הזוכה, אולי לא צודקת הזוכה.
אלא שכאשר רואה הדין את כבוד הרשמת כגורם מעין שיפוטי ומחייב את הזוכה לפנות אל בית-המשפט כדי לקבל רשות – צריכה הרשמת לפעול כאמור.

בכל הכבוד – בעיניי, פסק דינה של כבוד הרשמת אינו עולה בקנה אחד עם הנהוג ברוב רובה של מדינת ישראל, גם לא עם עקרונות היסוד כפי שצייתי לעיל.

אומר עוד – כי האמור בעמוד 10, סעיף 12 להחלטת הרשמת גם הוא אינו יכול להיות בבחינת דבר מה שאינו מוקשה.

בכל הכבוד, לא לבתי המשפט לענייני משפחה ובוודאי לא לרשמת ההוצאה לפועל להכריז על דבר חקיקה אשר לסעיף 11(ב), שהינו סעיף פרוצדוראלי, כאילו ניתן להתעלם ממנו.

אם אומרת כבוד הרשמת כי על רשם ההוצאה לפועל לבצע את הוראות החוק ככתבן וכלשונו – טועה היא.

על רשם ההוצאה לפועל לבצע את פסק-הדין ככתבו וכלשונו, גם את הוראות החוק, אך בראש ובראשונה גם את הוראות הדין.

דין – לאמור: פסקיו של בתי-המשפט המחוזיים ובית המשפט העליון כפי שמתעדכנים ומשתנים מעת לעת ואם אין יודע רשם ההוצאה לפועל את אשר עליו לעשות כי הוא סבור שקיים מתקל דינים – אז עומד לרשותו סעיף 12 לחוק ההוצאה לפועל ורשאי הוא לבקש הבהרה.

סמכויותיו של רשם ההוצאה לפועל אינן להכריז על סמכויותיו של בית-המשפט המחוזי או על הוראות החוק של המחוקק כעניין פרוצדוראלי גרידא.

הואיל וכך סבור אני כי דינו של הערעור להתקבל.

הואיל וכך, אם לא תינתן רשות מבית-המשפט, אין הזוכה רשאית לגבות כל סך שהוא אשר לא נגבה קודם לאמצע שנת 2011.

מאליו ברור כי למשיבה נתונה הזכות לבקש רשות מבית-המשפט לשם המשך הגביה בהיקפים כפי שתסביר היא וכמובן, בניכוי הסך שעל הכל מוסכם כי יש לקזז ואשר אותו גבתה המשיבה.

מגיע אני לשאלת פסיקת ההוצאות.

לכאורה ערעור שכזה יכול היה לחייב את המשיבה על נקלה בפסיקת הוצאות בשיעור כ- 20,000 ₪. אלא שלתחושת הזוכה "ביקשה" וכבוד הרשמת "נתנה".

הואיל וכך מחייב אני את המשיבה בהוצאות סמליות בלבד בסך 3,000 ₪.

הפיקדון אשר הופקד על-ידי המערער יושב לידי בא כוחו.

אני מתיר פרסום פסק דיני זה, ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

המזכירות תסגור התיק.

<#5#>

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ניתן והודע היום ו' טבת תשפ"א, 21/12/2020 במעמד הנוכחים.

ארז שני, שופט

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין